

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Symmvla Caietani

Cajetan, Thomas

Antverpiae, 1575

Nonvm lentacvlum: in quo quatuor declarantur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41716

NONVM IENTACV-

*lum: in quo quatuor decla-
rantur.*

CCVRRVNT Nonò qua-
tuor declaranda. Primum
Matthæi xix. Erunt duo in car-
ne vna, itaque iam non sunt
duo, sed vna caro. Secundum
Matth. xxi. & Lucae xx. Qui
cecidit super lapidem istum,
confringetur: super quem verò
cecidit conteret eum. Tertium Lucae xiii. Ite, & di-
cite vulpi illi: ecce eiicio dæmonia, & sanitates perfici-
cio &c. Quartum i. ad Corinth. vi. Omnia mihi li-
cent: sed non omnia expediunt &c.

Circa primum (scilicet. Erunt duo in carne vna:
itaque iam non sunt duo, sed vna caro) difficul-
tas occurrit ex duplici capite. Primò, de qua carne est
sermo, an scilicet de carne coniugum inter se, an de
carne coniugum in sua prole. Nam contra primum
sensem militat veritas: quia non est vna numero ca-
ro coniugum: sed quantumcunque iungantur, sem-
per remanent duæ: quoniam non continentur: sed
solo tactu iunguntur. Contra secundum verò mili-
tat requisita sufficientia, quia licet verum sit quod
coniuges sunt duo in vna carne prolis, hoc tamè non
sufficit ad verificandam Domini sententiam: nam ad
verificandam rationem Domini inferentis, Quod er-
go Deus coniunxit, homo non separet: exigitur illius
carnis vnitas, ex qua sufficienter inferatur inseparabi-
litas coniugum. Constat autem quòd ex vnitate car-
nis prolis nõ sufficienter inferatur inseparabilitas con-
iugum: quoniam coniuges non habent hanc vnita-

teq̃

Quæstio prima.

eam antequam vxor sit grauida, vt patet, ac per hoẽ separabiles essent coniuges steriles, & etiam antequam vxor sit grauida: quia non sunt adhuc duo in carne vna prolis.

Secundò, de quali vnitate est sermo: an de vnitate coniugali, an de vnitate carnali. Nam si de carnali intelligitur, sequeretur quod etiam fornicantes essent inseparabiles: quia effecti sunt caro vna carnaliter. Si autem de coniugali est sermo, obstat Apostolus i. ad Cor. vi. vbi ex allegato testimonio Gen. Erunt, inquit, duo in carne vna, dicit: qui adhæret meretrici vnum corpus efficitur.

AD hoc dicitur quod sermo est de carne ipsorum coniugum, & de vnitate numerali carnalis generationis principii perfecti ac iusti: ita quod sensus est: quod erunt duo in carne vna: hoc est in vno carnalis generationis perfecto iustoque principio. Et quidem quod interueniat hic vnũ carnale generationis principium perfectum, clarè patet: nam licet mulieris & viri sint duæ carnes, & singule sint duo partialia principia generationis, ambæ tamen concurrunt ad integrandum vnum numero completum generationis principium. Quòd verò hoc vnũ carnale perfectum principium sit etiam iustum in coniunctione coniugum, ex eo patet, quòd inter coniuges & fornicarios hæc est differentia quòd in fornicari se commiscuentibus inuenitur hoc tantum scilicet quòd integrant vnum completum generationis principium, sed non inuenitur alia conditio scilicet iustitia, hoc est quòd illud principium sit non solum completum, sed iustum: in coniugibus autem coniunctio sit ad integrandum non solum vnum perfectum, sed etiam iustum generationis principium. Vnde & in Genesi, vbi primò ponuntur hæc verba, præmittitur, Adhærebit vxori suæ, & subiungitur, Erunt duo in carne

Ientaculi noni

vna, per nominatam vxorem significans quod de ista vnitae loquebatur dicendo: erunt duo in carne vna. Et dominus tam Matth. xix. quàm Marci x. in- tulit in neutro genere, Quod ergo Deus coniunxit, homo non separet, & non in masculino genere. Quos ergo Deus coniunxit: per illud enim denota- tur vnum iustum generationis principium, quod Deus coniunxit in coniugio. Propter quod signanter po- nitur Deus auctor coniunctionis istius. Coniunctio siquidem viri & mulieris quatenus iusta, à Deo est singulariter, tanquam ab institutore ipsius. Et qui- dem in plantis perfectum generationis principium vnum natura coniunxit, faciens in vna planta virtu- tem vtriusque sexus: in animalibus verò vnum gene- rationis completum principium appetitus animalis coniunxit, trahens ad commixtionem maris & fo- minae: In hominibus quoque vnum generationis principium perfectum appetitus carnalis facit: vt pa- tet in fornicariis, adulterinis, & incestuosis commix- tionibus. Sed quòd completum generationis princi- pium vnum sit etiam iustum, fecit Deus instituen- do in humano genere coniugium. Et propterea infertur, Quod ergo Deus coniunxit, homo non separet.

Et per hoc patet responsio ad vtrunque ambigui- tatis caput, & solutio omnium obiectorum, nisi ob- iectionis allatae ex Apost. Ad quam dicitur quod Apostolus ibi visus est illa auctoritate quantum ad id quod est materiale in vnitae coniugii, hoc est quantum ad ipsam corporum commixtionem qua sic vnum perfectum generationis carnalis princi- pium: hoc enim sufficiebat suo proposito, & non quantum ad totum quod in illis verbis Genesis com- prehenditur. Vnde non obstat integritati totius sen- tus. Hæc de primo.

Circa

Quaestio secunda.

Circa secundum. Omnis qui ceciderit super lapidem istum, confringetur: super quem vero ceciderit, conteret eum difficultas occurrit, an huiusmodi diuersitas significet diuersam grauitatē peccatorum, an diuersam grauitatem poenarum: hoc est iuxta primum sensum denotetur diuersa grauitas peccati infidelitatis ex vna parte & aliorum peccatorum ex alia parte: vt per cadentes super lapidem denotentur alii peccatores. per eos vero super quos cadit lapis, denotentur infideles. Et contra hunc sensum militant duo. Primum est quia agricolæ contra quos directo hæc verba dicuntur, non peccabant in fide, in o dixerunt: Hic est hæres. Secundò, quia i. Pet. ii. inter cadentes super lapidem computantur infideles: dum ibi dicitur de Christo: Et lapis offensionis & petra scandali iis qui offendunt, nec verbo credunt. Iuxta secundum vero sensum denotetur differentia inter poenas præsentis vitæ, & futuræ: ita quod confractio cadentium super petram, denotet poenam præsentis vitæ: contritio vero seu comminutio eorum super quos cadit lapis, denotet poenas æternas. Et hic sensus extra propositum apparet: pro quanto de poena agriculturalum præsentis temporis Dominus loqui videtur, dicens: Auferetur à vobis regnum, & dabitur genti, &c.

Ad hoc dicitur quod verba ista vtpote metapho-rica assumpta à Domino, pro magna parte ex viii. cap. Esa. multipliciter exponi possunt: videtur tamen mihi ad literam tendere hanc metaphoram ad diuersam grauitatem poenarum: ita quòd metaphora consistit in similitudine patientium diuersimodè à lapide, dupliciter enim contingit pati nos à lapide: vel quod impingèdo seu ruendo cadamus super lapidem, vt contingit tam ambulanti bus cadentibus super lapidem, quam ruentibus ex aliquo loco cadendo su-

Tentaculi noni

per aliquem lapidem: vel quod lapis cadat super nos: ut contingit quum proicitur vel demittitur super nos lapis. Vtroque enim modo quum patiamur à lapide, minus patitur cadens super lapidem: & hoc designatur per contrafactionem, dum dicitur: Qui ceciderit super lapidem istum confringetur, magis autem patitur super quem cadit lapis, & hoc designatur per comminutionem, dum dicitur, Super quem verò ceciderit, cōminuet eum, magis enim patitur qui comminuitur, quàm qui frangitur.

Vult ergo Dominus docere, quod licet peccando in ipsum Christum qui significatur per lapidem, incurra tur pœna: maior tamen pœna incurritur ab iis super quos Christus ipse iratus est. Et reuera nulla est maior pœna quàm sit Christi ira, tam in hac vita, quàm in futura. Quum enim Deus iratus est ita quod in furore suo punit, indurat cor subtrahendo gratiam: punit etiam & temporaliter & eternè etiam pœna sensus: ut patet in Herode & Iuda &c. Et hoc directè videtur ad propositum Saluatoris, qui contra Scribas & Phariseos intendebat declarare eis acerbiter pœnæ, quam ipse erat eis illaturus, & in hac vita puniendo eos, per Romanos tam acerbè, & in inferno. Nec obstat quod de ereptione regni fiat sermo: quoniam dupliciter puniendi erant agricolæ, scilicet tollendo ab eis vineam, & aliis locando (quod spectat ad translationem regni à Iudæis in gentes) & malos malè perdendo: quod spectat ad punitionem Iudæorum per excidium à Romanis in præsentī vita, & ad damnationem æternam in futuro. Et hæc videntur vera ad literam quantum ad illos.

Extendendo autem sententiam hanc ad omnes quia Dominus extendit eam ad omnes referente Evangelista quod vniuersaliter dixit. Omnis qui cecideris

Quæstio tertia.

derit super lapidem, &c. significari potest eadem sententia, scilicet quod offendentes Christum non erunt impunes: veruntamen nisi sint tales super quos cadat furor Christi, vt lapis comminuens erit plaga eorum curabilis: nam illi super quos Christus cadit indurans eos, incurabiles sunt, vt pote comminuti. Hæc de secundo.

Circa tertium (scilicet verba Domini de Herode tetrarcha: scilicet, Ite & dicite vulpi illi: ecce eiicio dæmonia, & sanitates perficio hodie & cras, & tertia die consumor, veruntamen oportet me hodie & cras & sequenti die ambulare quia non capit prophetam perire extra Hierusalem) quæstiunculæ occurrunt tres.

Prima, quorsum tendant hæc de Herode verba, quum in Euangelio non legatur quod ipse infidius fuerit Christo Domino: sed potius quod desiderabat eum videre, quod gauisus est ipso viso, quod interrogauit eum in multis sermonibus, quod sperabat aliquod signum videre fieri ab eo, quod nihil morte dignum in causa ipsius iudicauerit.

Secunda, quid sibi vult replicata hæc distinctio per tempora, hodie, cras, & tertia die.

Tertia, quid significatur per illa verba, quia non capit prophetam perire extra Hierusalem: quum latina constructio nullam videatur habere significationem, nunquid deerant vocabula Lucæ euangelistæ ad significandum quod oportebat Christum mori in Hierusalem?

Ad hæc breuiter dicitur quod Herodes idè vulpi appellatus est à Domino, quia dolosè incedere videbatur. Et verè intentionem occidendi Christum videtur habuisse: quamuis postea videns illum despexerit, & non curauerit occidere illum, vt pote non estimans ipsum sicut estimauerat Ioannem Baptistam.

Baptista.

Ientaculi noni

Baptistam. Nam si tanti fecisset illū sicut Ioannem, eandem habuisset de eo sententiam quam habuit de Ioanne propter eandem causam, scilicet concursum populorum ad prædicationem eius.

Apparet autem dolositas Herodis ex euangelio tripliciter in simulatis signis. Primò, quia ex vna parte volebat occidere Ioannem: ex altera parte contritatum se monstrauit, quum puella petiit in disco caput Ioannis Baptistæ: similiter ex vna parte libenter Ioannem audiebat, ex alia parte nolebat quòd prædicaret populo, sed incarcerauit ipsum. simili quoque modo ex vna parte deuinxit ipsum in carcere & occidit propter Herodiadem: ex altera parte explebat intentum suum occidendo Ioannem propter concursum populorum: vt Iosephus testatur. Vnde Dominus audiens quòd Herodes volebat ipsum interficere, & videns intima cordis Herodis, meritò appellauit ipsum vulpem: vt pote occultè in mente sua insidiantem vitæ ipsius domini: quod ex subiunctis verbis quæ referenda dixit Herodi, colligi facile potest.

Vnde ad secundam quæstiunculam dicitur, quod Dominus & perfectionem operum suorum primò, & modum perficiendi opera sua, secundò non obstante quacunque Herodis dolositate, in hac iterata temporum distinctione declarauit.

Nam primò tria vniuersalia opera se perfecturum declarauit: scilicet eiectionem dæmoniorum, & in hoc clauditur expulsio malorum, perfectionem sanitatum: & sub hoc clauditur collatio bonorum, & sacrificium mortis suæ: in quo est mysterium æternæ vitæ, &c. Deinde modum quo prædicta perfecturus erat (scilicet ambulando) aperuit: quia ad literam discurrebat Christus eiiciendo dæmonia, conferendo sanitates &c. Verunque autem distinxit per tres dies ad significandum totum tempus ordinatum ad hæc perficienda,

Quaestio quarta.

perficienda, & ad modum perficiendi adimplendum ternarius enim perfectionem significat, & rursus principium, medium, & finis, perfectionem significant. hodie autem principium, cras medium, & tertia dies finis est. Et ipsa quidem opera absolute sibi Dominus attribuit dicens: Ecce eicio daemonia, &c. modum vero perficiendi cum nota necessitatis significavit, dicens, oportet me ambulare, ut & suam voluntatem & necessitatem implendi diuinam praedestinationem significaret, designaret siquidem Deus ut Dominus Iesus discurreret praedicando tanto tempore, & in Hierusalem occideretur, non ab Herode, sed a Pilato. Ad tertiam quaestiuunculam dicitur, quod constructio literalis inuenitur, si ly Hierusalem sit nominatiui casus, & ordinanda sic est litera: quia Hierusalem non capit prophetam perire extra: hoc est, quia Hierusalem non recipit, non est capax huius gratiae: scilicet prophetam perire extra. Tanquam diceret, quod Hierusalem tantam operam dat occisioni prophetarum, quod non recipit uitiationem huius mali, quod est occidere prophetas. vnde & statim Dominus subiungit, Hierusalem Hierusalem quae occidis prophetas &c. assignans pro causa quare in tantum malum deuenit ob suam obstinationem &c. ut patet in textu. Haec de tertio.

Circa quartum scilicet, Omnia mihi licent, sed non omnia expediunt: omnia mihi licent, sed ego sub nullius redigar potestate &c. ambiguitas duplex occurrit. Primo, circa primam partem, quoniam contraria implicare videtur, scilicet licita coram Deo, & non expediunt propter offensionem hominum qui inde impediuntur a bono. Nam si non expediunt ad bonum, iam non sunt licita: & si sunt licita, non impediunt a bono. Deinde circa secundam partem: quia aut est sermo de redactione totali sub alterius potestate,

potestate,

Sentaculi noni

potestate, aut de subiectione quò ad aliquem actum
pro tunc. Si primo modo, sermo non videtur ad pro-
positum. perinde est enim ac si dixisset: sed ego sub
nullius ero perpetua potestate, quod ad nullum vide-
tur propositum Apostoli in illo loco. Si secundo
modo, superba videtur & stulta & impossibilis sen-
tentia: quum impossibile videatur hominibus con-
uersantibus hæc euitare. Nam sicut qui litigat, subiici-
tur pro tunc quò ad litem sub iudicis potestate: sic
qui nauigat, subiicitur pro tunc quò ad nauigatio-
nem sub naturæ potestate: & qui vestem conficien-
dam tradit artificio, subiicitur pro nunc, quò ad actum
illum artificis potestati. Quomodo ergo verificabi-
tur hæc Apostoli sententia?

Ad hoc dicitur quòd in his sententiis Apostolus
prudenciam docere intendit circa opera licita ex suo
genere: hoc est nulla lege sibi prohibita. Et ex duplici
capite docet abstinendum quandoque fore à licitis.
Primo ex parte finis, secundo ex parte operantis. Et si
adiunxerimus quod ipse postmodum cap. x. docet,
Tertio abstinendum est ex parte circumspectantium.
Et ex parte quidem finis dicit, Omnia mihi licent, sed
non omnia expediunt, ex parte verò operantis dicit,
Omnia mihi licent, sed ego sub nullius redigar pote-
state, ex parte verò circumspectantium dicit, om-
nia mihi licent, sed non omnia edificant. Ex fine si-
quidem ratio pendet eorum quæ ordinantur ad fi-
nem: ac per hoc ex fine discernuntur quæ impediunt,
& quæ expediunt ad finem: atque inde volentes fi-
nem consequi, eligenda decernimus quæ expediunt
(hoc est quæ impedimenta tollunt, quæ vilia sunt
ad talem finem) & refutamus tam impediencia
quàm inuicilia, utpote vana. Verbi gratia, licebat apo-
stolo viuere de euangelio: sed quia alicubi non erat
hoc utile ad finem intentum, scilicet fructum spiri-
talium

Quæstio quarta.

talem prædicationis, abstinuit ab hoc licito. Ex parte
verò operantis pensanda sunt valde quæ sunt: quo-
niam multa decent vnum quæ dedecent alterum.
Specialiter autem libertas seruanda est: vt scilicet ho-
mo non se obliget alicui, vnde postea detineatur vt
non possit aut quæ non possit liberè exercere of-
ficium suum, aut quod decet ipsum facere vel omi-
tere. Verbi gratia licet vxorem accipere, sed quia per
coniugium sub alterius potestate vterque coniunx
redigitur, est quandoque abstinendum à nuptiis,
quando scilicet hinc homo detinetur, vt non possit
studio aut arduo alicui negotio vacare. Ex parte ve-
rò circumspectantium constat operationem mode-
randam vel omittendam quandoq; esse: nam quanti-
uis opus sit licitum, si tamen inde offenduntur non
maligni, sed infirmi, sed pusilli, abstinendum est ab
illo opere vt non scandalizentur, vt non ruant inde
in peccatum aliquod. Verbi gratia: licet vesci quo-
cunque cibo: quia omnis creatura Dei bona est: si
tamen quandoque contingat aliquos ex qualitate
aut hora cibi scandalizari, abstinendum est. Diligen-
ter autem in omnibus licitis quæ quandoque omit-
tenda sunt, distinguendum est: quia dupliciter con-
tingit omittenda esse quæ licita sunt. Primò, quia in
tali casu effecta sunt illicita ratione scandali annexi
tunc, vel ratione nocuenti quod tunc emerge-
ret, vel ratione otiositatis tunc occurrentis (hoc
est quòd vanè fieret si fieret) & sic de similibus. Et
in huiusmodi casibus sermo Apostoli intelligendus
est de licito secundum se: ita quòd sensus est: omnia
non prohibita, mihi licent secundum se sola confi-
derata, cum hoc enim stat quòd ex adiuncto ali-
quo singulari accidente fiant illicita, vel ex parte fi-
nis vel ex parte personæ, vel ex parte spectantium.
Secundò, quia melius est in tali casu omittere illa:

ita

Ientaculi noni

Ita quòd sermo Apostoli sit de licitis non solum secundum se, verum etiam in casu illo occurrente. Et licet utroque modo possint verba Apostoli glossari, si spectetur ad primam cuiuslibet sententiæ partem (scilicet omnia mihi licent) terreperitam, si tamen ad subsequentem cuiusque partem spectetur, secundum sensum solum quælibet sententia sonat: dum solius melioris negatio cõtra ponitur in singulis ad licitum. In prima siquidem ait, omnia mihi licent, sed non omnia expediunt, vbi negatur melius expeditionis bonum. Et non dixit, sed aliqua impediunt, vbi affirmaretur malum impedimenti. In secunda quoque ait: omnia mihi licent, sed ego sub nullius redigar potestare: vbi negatur melius libertatis bonum. Et non dixit, sed ego sub nullo redigar peccato: vbi mala peccati seruitus opponeret. In tertia demum ait: omnia mihi licent, sed non omnia ædificant, vbi melius ædificationis spiritualis bonum negatur. Et non dixit, sed quædam destruunt, seu scandalizant, vbi malum scandali opponeretur. Et propterea sententiæ istæ de licitis quæ ex consilio omittenda quandoque sunt, intelliguntur iuxta planum literæ sentum.

AD obiecta autem in oppositum respondendo, dicitur falsum esse quòd omnia non expedientia sunt illicita, inò falsum etiam est omnia impediencia esse illicita, multa enim sunt quæ impediunt à meliori bono sine, quæ tamen sunt licita: vt patet de coniugio impediente contemplari liberè quæ Domini sunt, & tamen est licitum: & sic de aliis. Ad aliam obiectionem dicitur quòd non refert intelligere hanc sententiã de perpetua vel temporali subiectione: quoniam sermo Apostoli non tendit ad euitandam omnem subiectionem, vt obiectio interpretatur, sed ad euitandam subiectionem siue simpliciter, siue pro
tunc,

Quæstio prima.

tunc, quæ detineret ipsum à meliori opere. Nam si prudentia huius mundi renuit quandoque perere vel suscipere aliquod beneficium ab aliquo, ne inde quasi alligatus sit ad aliquid committendum vel omittendum quod ipse intendit committere vel omittere: multò magis prudètia Iesu Christi docet hominè abstinere quandoque ab aliquo licito: vt liber totaliter sit ad ea quæ religionis aut sancti officii sunt. Experientia siquidem testari viderur, multa meliora bona omitti à religiosis, propterea quia non vsi sunt hoc Pauli consilio, Omnia mihi licent: sed ego sub nullius redigar potestate: sed alligauerunt seipso particularibus beneficiis, seu personis & inde deueniunt & abstrahuntur à melioribus bonis. Hæc de quarto. Buda, die nona Aprilis. M. D. XXIIII.

DECIMUM IENTACULUM,

in quo quatuor tractantur.

CCVRRVNT Decimò tractada quatuor apud Ioan- nem euangelistam.

Primum Ioan. v. Si ego testimonium perhibeo de me ipso, testimonium meum non est verum. Secundum quoq; Ioan. v. Quomodo vos pote-

ris credere, qui gloriam abinuicem accipitis, & gloriam quæ à solo Deo est non quaritis? Tertium Ioan. xiiii. In domo patris mei mansiones multæ sunt: si quò minus dixissem vobis: quia vado parare vobis locum.

Bbb

Quar